

EL MICALET GALÀCTIC

Cròniques d'un rei

Víctor Labrado

Il·lustracions de Francesc Santana

1

Les donzelles lleidatanes

*De com les donzelles lleidatanes arribaren a València
i feren nàixer una mala fi de valencians*

A la ciutat de València, l'església més antiga i més gran es diu la Seu. La Seu és tota de pedra bellament treballada, i aquesta seu té un campanar alt i fort —el Miquelet—, el cimbori, que l'ompli de claror per dins, i tres portes: la dels Ferros, la dels Apòstols i la de l'Almoïna, que també es diu del Palau, i és la més vella de les tres. Al capdamunt d'aquesta porta hi ha catorze caps de pedra: set d'home i set de dona, i una llegenda molt vella explica per què s'hi van esculpir els retrats d'aquells personatges.

El rei Jaume havia vençut els moros de València, i aquests moros havien fugit perquè havien perdut la guerra, i deixaven les cases, els camps i l'aigua, i les muntanyes i els castells, i les séquies i els molins. Tota aquesta riquesa sense amo, el rei Jaume la donava als seus guerrers. Ja no tenien cap guerra a fer: arraconaven l'espasa i es tornaven llauradors, i així naixia un nou país. Era un país una miqueta estrany, un país només a mitges, perquè no hi havia dones, tan sols homes, i això no podia ser: envellirien, moririen i s'acabaria el país (que en aquell temps tan antic era un regne, un regne que es feien a la mida, nou de trinca, acabat d'estrenar, amb un rei i tot que tenien). És clar que calia donar una solució al problema, i el rei Jaume va enviar a buscar a la ciutat de Lleida set-centes fadrines per casar-les amb els seus súbdits i fer un país normal i que pogués durar. I aquelles i aquells van tenir fills i filles, els quals es van casar i van tornar a fer més fills i filles, que tampoc no van parar de fer-ne, de fills i filles, i així, seguint la mateixa norma, fins avui que quasi no cabem, de tants que som, els valencians. Els encarregats d'acompanyar aquelles primeres set-centes mares en el seu viatge de Lleida a València van ser set matrimonis amics del rei: els catorze caps de pedra de la porta del Palau.

Aquesta història és una llegenda, i les llegendes no són veritat, però tampoc no són mentida; són la forma amena i senzilla d'explicar un fet semblant.

2

El príncep que no havia de nàixer

De com el rei Pere no volia fer bondat i alguns bons homes seus li van ficar el braç dins la mànega

Aquell rei Jaume I que conquistà València va ser dels bons guerrers i dels valents del món. Tot el temps de la seua vida va ser una aventura extraordinària, plena d'emocions i de victòries. Tant l'acompanyà la sort que els guerrers que amb ell anaven al combat creien que Déu l'havia fet nàixer, perquè ningú que no hagués estat ell no hauria sabut accomplir una conquesta tan difícil com era la de Mallorca i València, poblades de moros valents, destres en totes armes i entesos més que ningú en l'art de la guerra.

Son pare, el rei Pere, no s'estimava gens la reina, muller seua, Maria de Montpeller, i l'avorria tant que no en tenia prou de preferir altres dones a la seua, que encara es negava a estar-se mai al costat d'ella, i no consentia ni veure-la tan sols de lluny. Mireu si era difícil que nasqués el rei Jaume, que mai no s'ha vist que home i dona facen un xiquet si no saben estar junts. També és veritat que Déu és poderós i per un matrimoni malavingut no pot deixar de fer allò que ja ha decidit: els homes van com ninots en mans de Déu, i no es poden escapar de fer el que Ell vol. Com més es pensen que li fugen, quan menys s'ho pensen, cauen de cap allà on Déu els espera. Això va passar al rei Pere, que volent fer i fent el contrari del que Déu li manava, i els seus pobles i la reina esperaven d'ell, al final va complir el seu deure com els millors. Déu faça així amb tots nosaltres i ens guie a tan bon fi com féu al rei Pere.

Una vegada aquest rei era molt prop de Montpeller, on vivia la reina, perquè amava una dona molt gentil d'aquella ciutat i la volia tenir com a amiga. Els súbdits del rei estaven molt despagats del seu comportament: què passaria si moria sense fills? Els seus cosins i nebots es barallarien per la corona, se'n seguiria un gran desordre i potser la guerra, i tot pels capricis d'un rei irresponsable.

Un grup dels seus barons i prohoms de més bona voluntat van voler evitar el desastre, i gràcies a la seua conspiració va nèixer Jaume I. Així es pot entendre que el seu naixement va ser obra de Déu, que mai els mortals no han pogut traure de matrimoni malavingut res que fos de profit.

Aquests barons i prohoms conspiradors veien que el rei no s'ocupava gens de governar, sinó que anava tot el dia amunt i avall pels carrers de Montpeller armat amb les armes més llueus i vestit amb les robes més riques, sobre el cavall més majestuós que tenia, fent-lo contornar-se i parar-se i fer cabrioles, veient-lo així mudat i inflat fent el gallet, sí que es pensaren que alguna dama festejava, i no els costà gens d'esbrinar qui era. Es reuniren en secret i van maquinat un pla.

L'endemà, un dels conjurats que li ho podia dir, que era cavaller del rei, anà a ell i li digué que aquella dama que s'estimava:

—...la podeu prendre si voleu, que jo ho he tractat amb ella, i amb molt de gust vindrà a vós una nit, tota sola, secretament, i s'estarà al vostre llit fins a l'alba, però no vol que hi haja llum, perquè no siga coneguda per ningú.

—Vós —va dir el rei— feu-ho el millor que pugueu, que jo ho vull tot així com ella ho vulga.

El dia acordat, aquells prohoms i barons feren cantar misses en totes les esglésies perquè el seu fet arribàs a bon terme, i totes les gents de Montpeller hi anaren a dir oracions perquè Déu els donàs tal fruit del rei i de la reina que els seus regnes i comtats fossen ben proveïts de bon senyor. I de nit les esglésies estigueren també obertes, tots pregant a Déu mentre la reina seria amb el rei.

Ara podria algú dir: com podria ser que açò no sentís el senyor rei, si així manifestament es feia pregària d'aquest fet? Jo li respondria que una ordre hi havia per tota la terra del senyor rei que es fes oració perquè Déu donàs pau i bona amor entre ell i la senyora reina, i especialment sempre que el rei fos a Montpeller es feia processó assenyalada. I quan ho deien al rei, ell deia:

—Bé fan. Deixeu-los que resen. Serà com a Déu plaurà.

Quan el rei va haver sopat i tots els cavallers se n'havien anat, entrà en una cambra que era al costat d'aquella on ell solia dormir, i allà era el cavaller conspirador, que li va dir que la dama ja l'esperava al llit. El rei es despullà i es descalçà i, embolicat en el seu mantell, en camisa, entrà en aquella cambra tota fosca on aquella dona era gitada, i es posà al llit amb ella.

Quan el rei ja s'havia gitat, arribaren al castell aquells prohoms i barons amb altres homes bons de Montpeller, amb dotze dones i dotze donzelles, amb abats i priors, i amb dos notaris, tots amb un ciri a la mà, passaren avant i, amb aquell ciri, s'estigueren tota la nit agenollats en oració a la porta de la cambra del rei. En clarejar el dia, obriren la porta i tots aquells prohoms, barons, prelats i bons homes i dones, amb el ciri a la mà, entraren a la cambra on el rei encara jeia amb la dona. El rei, tot parat, saltà del llit i va prendre l'espasa en la mà. Tots aquells s'agenollaren plorant i van dir:

—Senyor, siga de gràcia vostra que vegeu qui jau prop de vós.

Aquella dona alçà el cap, i el rei va veure que no era qui ell es pensava:

—La reina!

—Que qui havia de ser —va dir la reina—, al vostre llit?

El rei, esbalaït, no tornava resposta, i ella, amb gest més graciós, va fer:

—Senyor, no us sàpia greu si us he pres aquesta nit, que ho he fet a fi de bé, perquè de vós i de mi ha d'eixir fruit que plaurà a Déu i serà hereu de tota la vostra terra i bé dels vostres pobles, que crec verament que en aquest punt i en aquesta hora

mare m'heu fet. I vulgueu perdonar-me a mi i a aquests bons homes i dones, que tant d'honor us percacen, que no perden la vostra amor.

El rei tot ho atorgà, i tingué bones paraules per a la reina i per a aquells que el fet havien emprés. L'endemà cavalcà i se n'anà de Montpeller. I la reina es va fer grossa i, nou mesos passats, va infantar, perquè Déu va voler, i el bon rei Pere, que va fer tant en una sola vegada que un altre no hauria fet en deu.